

LOYIHA BOSHQARUVIDA MILLIY VA XALQARO STANDARTLARNING O'RNI

Shodiyarova Guljahon Saydullayevna

Annotatsiya: Hozirgi vaqtda biznes yuritishning eng ilg'or yondashuvlaridan biri bu loyihalarni boshqarishdir. Loyihani boshqarish - bu mahsulot yoki xizmatni yaratish vaqt, byudjet va kutilayotgan natija sifatiga ma'lum talablar bilan bog'liq, maqsadli tadbirlarning noyob to'plami sifatida amalga oshiriladigan ishlab chiqarish faoliyati sohasini qamrab oladigan boshqaruv sohasi. Raqobat kuchayib borayotganligi sababli, loyihani boshqarish jarayonini tartibga solish va "birinchi marta uni to'g'ri yo'lga qo'yish" yangi ahamiyat kasb etadi. Shu munosabat bilan sifat menejmenti kabi loyiha quyi tizimini boshqarish yangilanmoqda. Sifatni boshqarish masalalari loyiha maqsadlariga erishish va uning muvaffaqiyati nuqtai nazaridan printsiplardagi jihatdan muhimdir. «Sifat» - ob'ektning belgilangan yoki kutilgan ehtiyojlarni qondirish qobiliyati bilan bog'liq bo'lgan xususiyatlar to'plamidir. Bunday ob'ekt umuman loyiha yoki loyiha mahsulotlari, loyiha resurslari va uning boshqa tarkibiy elementlari bo'lishi mumkin. Umuman olganda, loyihaning sifatini ta'minlash uchun bizga nafaqat zamonaviy moddiy-texnik baza, manfaatdor va malakali kadrlar, balki aniq tuzilgan boshqaruv tizimi ham kerak bo'lib, uni yaratish, qoida tariqasida, printsiplarga asoslanadi. loyihalarni boshqarish sohasidagi standartlar.

Bugungi kunda loyiha boshqaruvi professional faoliyatning mustaqil sohasi sifatida xalqaro va milliy loyihalarni boshqarish standartlariga ega. Shuni ta'kidlash kerakki, xalqaro standartlarning kompleks tizimlari mavjud emas, bu ijtimoiy tizimlardagi faoliyatni kompleks standartlashtirishning (loyihalarni aniqlashga tizimli yondashuvga ko'ra) tubdan imkonsizligi, shuningdek, standartlar bo'yicha standartlarni ishlab chiqarishning maqsadga muvofiq emasligi bilan bog'liq. zamonaviy loyihalarni boshqarish masalalarining keng doirasi. Biroq, ko'pgina xalqaro va milliy loyihalarni boshqarish standartlari loyiha boshqaruvining barcha asosiy yo'nalishlarini, jumladan sifat menejmenti quyi tizimini qamrab oladi. Shuni ta'kidlash kerakki, har bir standart berilgan quyi tizimni turli nuqtai nazardan tavsiflaydi. Maqolada loyihalarni boshqarishning asosiy quyi tizimlaridan biri - sifat menejmenti muhokama qilinadi. Loyihani boshqarish sohasidagi turli standartlar ko'rib chiqiladi va ularning qiyosiy tahlili loyiha sifatini boshqarish jarayonlari nuqtai nazaridan amalga oshiriladi. Loyihani boshqarish sohasidagi standartlarning qisqacha qiyosiy jadvali keltirilgan. Tahlil qilinayotgan standartlarning asosiy afzalliklari va kamchiliklari ta'kidlangan va ularning amaliy loyihalarni boshqarish faoliyatida qo'llanilishi to'g'risida xulosalar chiqarilgan.

Kalit so'zlar: sifat menejmenti, loyiha boshqaruvi, standart, loyiha sifatini

boshqarish jarayonlari.

Hozirgi kunda jamoa mutaxassislari ob'ektlarning murakkablik toifalari klassifikatori bo'yicha III toifadagi ob'ektlar uchun to'liq kompleksda loyihalash ishlarini amalga oshirmoqda. Xususan, uy-joy xo'jaligi hamda suv xo'jaligi qurilishi uchun ob'ektlar va komplekslar loyiha-smeta hujjatlarini ishlab chiqish, ularning muhandislik tarmoqlari va tizimlarini loyihalashtirish, umumiy foydalanuvdagi avtomobil yo'llari qurish, rekonstruksiya qilish va ta'mirlash uchun loyiha-smeta hujjatlarini yaratish kabi muhim vazifalar bajarilmoqda. Shuningdek, jamoa transport, yo'l qurilishi ob'ektlari va komplekslari hamda magistral muhandislik tarmoqlarini loyihalashtirish, geodeziya va kartografiya, ko'priklar va tunnellarni loyihalashtirish, qurish va ularni ta'mirlash bo'yicha respublikamizning barcha hududlarida faoliyat yuritmoqda.

Turli loyaha kompaniyalar tomonidan ishlab chiqilgan va nashr etilgan juda ko'p turli xil boshqaruv standartlari mavjud. Quyidagi turlarni ajratish mumkin:

- Xalqaro: xalqaro tashkilotlar tomonidan ishlab chiqilgan va qabul qilingan. Ular butun dunyoda keng e'tirof etilgan va tarqatilgan va milliy va sanoat standartlarini ishlab chiqish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

- Milliy: ma'lum bir mamlakatda milliy standartlashtirish organlari yoki boshqa vakolatli organlar tomonidan ishlab chiqilgan va qabul qilingan. Xalqaro talablar va tendentsiyalarni hisobga olgan holda milliy qonunchilik, madaniyat, iqtisodiyot va jamiyatning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettirish. Majburiy yoki ixtiyoriy bo'lishi mumkin.

- Sanoat standartlari: muayyan faoliyat sohasidagi boshqaruvni tartibga solish uchun sanoat korxonalarini yoki uyushmalari tomonidan ishlab chiqilgan va qabul qilingan. Ular muayyan tarmoqdagi loyihalarning o'ziga xos xususiyatlari, xavf-xatarlari, maqsad va vazifalarini hisobga oladi hamda xalqaro va milliy talablarga javob beradi. Sanoat uchun majburiy yoki ixtiyoriy bo'lishi mumkin.

- Tashkiliy (korporativ): o'z biznesida boshqaruvni ichki tartibga solish uchun ma'lum bir kompaniya tomonidan ishlab chiqilgan va qabul qilingan. Shaxsiy korporativ maqsadlar, strategiyalar, resurslar va kompaniya madaniyatini hisobga olgan holda xalqaro, milliy va sanoat standartlari asosida. Odatda, ichki korporativ standartlar kompaniya ichida foydalanish uchun ixtiyoriydir, lekin uning xodimlari va pudratchilar uchun ham majburiy bo'lishi mumkin.

Zamonaviy iqtisodiyotning rivojlanishi kompaniyalarning yuqori o'sish sur'atlarini va yangi mahsulotlarni ishlab chiqish va ishlab chiqarish vaqtini qisqartirishni nazarda tutadi. Butun dunyodagi ishlab chiqaruvchilar raqobatbardosh ustunlik va zamonaviy operatsion amaliyotlarni izlab, jarayonlar va boshqaruv vositalarini doimiy ravishda takomillashtirmoqda. Mahsulotlarning eskirish

darajasining yuqoriligi kompaniyalarni doimiy ravishda yangi mahsulotlarni yaratish bo'yicha loyihalarni boshlashga majbur qiladi. Ilmiy tadqiqotlarga asoslangan boshqaruvning ilg'or usullarini qo'llash bozorda omon qolishning zaruriy shartidir. Boshqaruv metodologiyasi va vositalari, o'z navbatida, kompaniyalar kabi rivojlanmoqda va doimiy o'zgarish va takomillashtirishni talab qiladi. Loyiha boshqaruvi samarali va dinamik rivojlanayotgan boshqaruv metodologiyasidir. O'z faoliyati doirasida u yoki bu shaklda loyihalarni amalga oshiradigan barcha kompaniyalar loyihalarni boshqarish metodologiyasidan foydalanadilar, bu bugungi kunda loyihalarni boshqaruvchi tashkilotlarning maqsad va vazifalariga eng mos keladi. Loyihani boshqarish metodologiyasi tashkilot faoliyatining eng strategik muhim qismini - menejmentni optimallashtirish orqali raqobatdosh ustunliklarga ega bo'lish imkoniyatini beradi. Metodologiyadan foydalanish menejerlarga samaradorlikni oshirish, xarajatlarni minimallashtirish, amalga oshirish vaqtini kamaytirish va innovatsion loyihalarning boshqa ko'rsatkichlarini yaxshilash imkonini beradi. Ijobiy iqtisodiy samara tufayli loyihalarni boshqarish professional mutaxassislar orasida tobora keng tarqalmoqda va turli xil loyihalarni amalga oshirishni boshqarishning asosiy elementiga aylanib bormoqda, shu jumladan tashkiliy o'zgarishlarni amalga oshirish va boshqaruv tizimlarini rivojlantirish.

Loyiha boshqaruvi tashkilot va korxonalariga tashkilot doirasida amalga oshirilayotgan barcha loyihalarni muvofiqlashtirish, tashkiliy tuzilmaning turli darajalaridagi loyihalar bo'yicha aloqa samaradorligini oshirish, eng muvaffaqiyatli loyihalarni amalga oshirishda olingan tajriba va ko'nikmalarni hujjatlashtirish va ulardan foydalanish, optimallashtirishni ta'minlaydi. inson va moddiy resurslardan hayot davomida foydalanish. loyiha tsikli.

Tashkilot yoki korxonaning alohida loyihalari uchun rentabelligi va samaradorligini isbotlagan loyihalarni boshqarish metodologiyasining tabiiy mantiqiy rivojlanishi barcha loyihalarni boshqarishga o'tadi. Kompaniyalar malakali boshqaruv kadrlarini olishmoqda. Shunday qilib, qattiq raqobat sharoitlari va real iqtisodiy samaralar korxonalar va tashkilotlarni umuman korxonalar uchun turli loyihalarni boshqarish usullari va vositalarini rasmiylashtirish va tarqatishga undaydi. Ushbu yondashuv korxonalar va tashkilotlarda loyihalarni boshqarish jarayonlari, protseduralari, usullari va vositalari to'g'risidagi ma'lumotlar to'plami sifatida korporativ loyihalarni boshqarish standartini (CPMS) yaratishni talab qiladi.

Korporativ loyihalarni boshqarish standarti har bir kompaniya uchun o'ziga xosdir. Mavjud xalqaro va Rossiya loyihalarni boshqarish standartlari, shuningdek, mavjud tajribaga asoslanib, dissertatsiya tadqiqotida korporativ standartni yaratishga umumiy yondashuv va uni qurishning asosiy tamoyillari ko'rib chiqiladi.

CSMS yaratishning asosiy muammolari va ularni hal qilish usullari aniqlandi; korxonadagi tashkiliy o'zgarishlar loyihasi sifatida korporativ loyihalarni boshqarish

standartini yaratish bo'yicha tadbirlarni tashkil etish zarurligi asoslanadi. loyihalarni boshqarishning korporativ standartlarini samarali qo'llash uchun loyihalarni boshqarish idorasini yaratish zarurligi asoslantirildi, loyiha boshqaruvi idorasining asosiy tamoyillari belgilandi; korporativ standartdan foydalanish samaradorligi mezonlari tahlil qilindi; zamonaviy korxonada va tashkilotda loyihalarni boshqarish tizimining korporativ standartini amaliy qo'llash imkoniyatlari asoslanadi; loyihani boshqarish jarayonida ishtirokchilarning rollari aniqlanadi va ularning vazifalari aniqlanadi; Loyihani boshqarish metodologiyasiga asoslangan korporativ loyihalarni boshqarish standartini yaratishning asosiy bosqichlari ishlab chiqildi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Антопов В.И. Центр управления финансами. 2009-2016 Зуб А.Т. Управление проектами: учебник и практикум для академического бакалавриата // М.: Издательство Юрайт, 2014. —422 с. — Серия: Бакалавр. Академический курс. ISBN 978-5-9916
2. Товб А. С., Ципес Г. Л.. Управление проектами: стандарты, методы, опыт. - М.: Олимп-Бизнес, 2008.
3. Управление проектами. Основы профессиональных знаний. Национальные требования к компетенции специалистов. - М.: Изд-во «Консалтинговое Агентство «КУБС Групп - Кооперация, Бизнес-Сервис», 2010.
4. Попова В.О., Бондалетов В.В. Анализ удовлетворенности работников системой обучения персонала автосалона «РОСАВТО». Новое поколение. 2015. № 8. С. 145-150.
5. Савицкая В.В., Бондалетов В.В. Зарубежный опыт внутрифирменного обучения персонала. Новое поколение. 2015